

(Əvvəli 5-ci hissədə)

Ədəbiyyatşünaslığımızda yuxarı təbəqə obrazlarına bu tip yanaşma zaman keçdikcə elmi təmayülə çevrilir. Bu sətirlərin müəllifinin bir sıra tədqiqatlarında məsələnin mahiyyəti konseptual şəkildə işlənir. Araşdırmalarımızda bizim vurğuladığımız cəhətlərdən biri budur ki, məsələ, tənqidi realistlərin yuxarı təbəqə obrazlarına satirik münasibəti həmin təbəqələrə inkarçı, yaxud öldürücü yanaşmanın ifadəsi deyil. Bu tənqid tərbiyəedici xarakter daşıyır. Biz bu qənaətdəyik ki, XX əsr sənətkarları hesab edirlər ki, fəhlə kimi, kəndli kimi kapitalistlər, mülkədarlar arasında da ictimai və milli şüurdan məhrum olanlar var. Aşağı təbəqə nümayəndələrində olduğu kimi, kapitalist və mülkədarın da ictimai və milli şüurunu oyatmaq lazımdır. Onlarda mənsub olduqları millətə sevgi hissi aşılamaq, millət qarşısında məsuliyyət hissi tərbiyə etmək lazımdır. XX əsr sənətkarları öz missiyalarını müxtəlif sosial təbəqələrdə vətəndaşlıq şüuru tərbiyə etməkdə görürlər. A.Səhhət "Sabir aşiq idi. O millətdən ötrü çalışırdı" deyəndə, ilk növbədə, bu missiyani önə çəkirdi. Sabir və sabirlər çox yaşa başa düşürdü ki, başladıkları milli mədəni hərəkatın böyük əhəmiyyətini "pullular" birdən-

ritet məsələsi olmalıdır. Söhbət nədən gedir?

Qırx dörd günlük müharibədən şəərəflə çıxdıq. Bu şəərəf tarixini qanımız və canımız bahasına yaratdıq. Təbii ki, şəhidlərimiz oldu, Allah ruhlarını şad eləsin, yerləri cənnət olsun. Eyni zamanda, yaralanan, əmək qabiliyyətini itirən xeyli qazilərmiş oldu. Onların hər birinə mənəvi dəstəklə bərabər, maddi dəstək də lazımdır. Düşünürük ki, bu maddi dəstəyin icraçısı kimi ancaq dövlətimizi görmək düzgün olmaz. Biz bu maddi dəstəkdə də dövlətimizlə bir olmalı, "dəmir yumruq" nümayiş etdirməliyik. Yenə də söhbət nədən ge-

ALİ BAŞ KOMANDANIN "DƏMİR YUMRUQ" SİYASƏTİ VƏ ƏDƏBİYYATIMIZ

birə başa düşə bilməzlər. Sabir "avam əğniyanı məarif yoluna təşviq, tərğib edib də məktəb açdırmağı" milli tərəqqi, inkişaf naminə vətəndaş ziyalılarının üzərinə düşən vəzifələrdən hesab edir. Sabirin ortalığa atdığı və əsərlərində gerçəkləşdirdiyi bu missiyanın fəlsəfi milləti birləşdirməyə istiqamətlənmişdi. Məhz millətimizi "dəmir yumruq" kimi birləşməyə səsləyən bu bədii konsepsiya indi daha müasir səslənir və ictimai həyatımız üçün örnək funksiyası yerinə yetirir. Bu baxımdan şairin "Şimdi fürsət var ikən bir iş gör istiqbal üçün!" şeirini xatırlasaq, deyə bilərik ki, bu şeiri sənətkar millətin imkanlı şəxslərinə - əğniyalara, əslində şairin nöqtəyi-nəzəricə millət üçün, vətən üçün konkret işlər görmək imkanı olan vətən övladlarına müraciətlə yazmışdır. Şair onları millətin və vətənin gələcək taleyi üçün (istiqlal üçün) iş görməyə, əməli fəaliyyətə keçməyə çağırır:

Getdi əldən millətin,
fikrin nədir əmsal üçün?
Şimdi fürsət var ikən
bir iş gör istiqbal üçün!

Biz düşünürük ki, "şimdi fürsət var ikən bir iş gör istiqbal üçün" çağırışı milli birliyə çağırışın poetik üverturasıdır və "Dəmir yumruq" fəlsəfəsinin tarixi əsaslarını işarələyir. Çünki millətin ən müxtəlif təbəqələrinin "dəmir yumruq" kimi birləşib milli inkişafa töhfələr verməsi, hesab edirik ki, nəinki aktuallığını saxlayır, hətta daha vacib bir amilə çevrilir. Düşünürük ki, "şimdi fürsət var ikən bir iş gör istiqbal üçün" çağırışının vüsətli bir ictimai hərəkata çevrilməsinin vaxtıdır. "Dəmir yumruq"un "Azərbaycan - tək can" kimi dərk edilməsi və reallığın ifadəsinə çevrilməsi üçün bu hərəkat günümüzün prio-

dir? Söhbət ondan gedir ki, imkanlı insanlarımız, iş adamlarımız qazilərimizin maddi təminatında dövlətimizin yanında olmalıdır. Bu ağırlığın altına iş adamlarının çiyin verməsi artıq milli şüur məsələsidir. Bir daha təkrar edək və bütün mahiyyəti ilə dərk edək ki, "milli özünüdərk özünün bu və ya digər millətə mənsub olduğunu şüurlu olaraq anlamaqdır". Bu həqiqəti şüurlu olaraq anlayaq, özümüzü imkansız qazilərimizlə (və ümumiyyətlə, millətin imkansız təbəqəsi ilə) bir vətənin övladı kimi dərk edək, onların taleyini öz təbəlliyimizdən keçirib yaşamağı həyat qanunumuza çevirək. Fürsət var ikən millətin gələcəyi naminə bir iş imza atıb, bir kimsəsizə arxa durub, onun ayaq üstə durmasına şərait yaradıb, normal bir həyat yaşamasına vasilə olaq.

Elm və Təhsil Nazirliyi statistik rəqəm açıqlayır ki, hazırda 800 məktəb qəzalı vəziyyətdədir. Bilirmisən çarəmiz nədir? sualına Sabir belə cavab verir ki, "bəli, çarəmiz, ən böyük çarəmiz məktəbdir. Məktəb, yenə məktəb! Hələ isə hər şəhərdə, bacardıqca hər kənddə iştiaq ilə, ittifaq ilə məktəb açmalı!" Əlbəttə, indi XX əsrin əvvəlləri deyildir, hər şəhərdə, hər kənddə məktəblərimiz vardır. Lakin Sabirin çağırışının müasirliyi yenə də yerindədir. Çünki var olan məktəblərimizin mühüm bir hissəsi min bir qağıya möhtacdır. Dövlətimiz, Heydər Əliyev fondu bu ehtiyacları qarşılamaq üçün çox işlər görür, ancaq bu, iş adamlarının, Sabirin ifadəsi ilə desək, əğniyaların yaxasını qırağa çəkməsinə əsas vermir. "Şimdi fürsət var ikən bir iş gör istiqbal üçün" - unutmayaq ki, bütün situasiyalarda "Dəmir yumruq" a gedən yol burdan keçir.